

20.03.2014

KH: 30 /2014

55 § LAUSUNTOPYYNTÖ SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA HALLITUKSEN
ESITYKSEKSI VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Selvitysmiehen alustava hallituksen esitysluonnos kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta on lähetetty 4.2.2014 lausunnoille kuntiin. Kunnilla on 4.4.2014 asti aikaa toimittaa lausuntonsa selvitysmiehen esityksestä valtiovarainministeriöön. Lausunnot toimitetaan sähköpostitse.

Lausuntopyyntöön sisältyvät ehdotus uudeksi valtionosuuslainsäädännöksi, sen yksityiskohtaiset perustelut sekä yleisperustelut. Esityksen yleisperusteluihin sisältyvät arviot uudistuksen taloudellisista vaikutuksista.

Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 valtionosuusmäärien tasolle. Uudet kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista valtionosuuksiin ovat kuntien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Kuntien lausuntojen jälkeen hallitus valmistelee lopullisen hallituksen esityksen, joka toimitetaan eduskunnan käsittelyyn huhtikuun puolivälissä. Tavoitteena on, että eduskunta päättäisi kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta alkavan kevätistuntokauden aikana. Uuden valtionosuusjärjestelmän on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2015.

Lausunnoissa on pyydetty kiinnittämään huomiota erityisesti

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräysperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymäkauden kestoon ja porrastukseen.

Uudistukseen liittyvät materiaalit ja lausuntopyyntö löytyvät seuraavasta verkko-osoitteesta:

http://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/0107_kuntauudistus/07_vos/index.jsp

Someron kaupungin osalta uudistus vähentäisi valtionosuuksia nykytasoon verrattuna 275 €/asukas/vuosi, eli noin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa. Muutos tulisi voimaan vuosittain porrastetusti siirtymäajan kuluessa niin, että Someron kaupungin osalta muutos tulisi täysimääräisenä voimaan vuonna 2019. Kaupungin nykyiseen kunnallisverotuottoon suhteutettuna valtionosuusmenetyksen paikkaus pelkästään kunnallisveron tuotolla merkitsisi noin kahden prosenttiyksikön korotusta kunnallisveroprosenttiin.

Ehdotus kj: Someron kaupunki esittää lausuntonaan, että nykyehdotuksen mukainen valtionosuusuudistus hylätään.

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Somerolla 25.3.2014

Uudistusta tulee lykätä ja sen jatkovalmistelussa huomioida myös sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaisen rahoitusjärjestelmän purkamiseen perustuva uudistus, jota koskeva selvitys valmistuu sosiaali- ja terveysministeriön mukaan vuonna 2015. Lisäksi valtionosuusuudistus tulee kansalaisten tasavertaisuuden näkökulmasta irrottaa kuntarakenneuudistuksen vauhdittamispyrkimyksistä.

Lausuntopyynnön kohteena olevan uudistusehdotuksen jatkovalmistelussa on Someron kaupungin näkemyksen mukaan korjattava/huomioitava seuraavassa esitetyt asiat.

Kriteerit

Käytettyjen kriteerien ohella mukaan on otettava väestön huoltosuhde, koska kokonaisuutena työelämän ulkopuolella olevilla on huomattava vaikutus kunnan palvelutarpeisiin.

Työpaikkaomavaraisuuden merkitys kokonaisuudessa on varsin pieni, mutta se tulisi poistaa kriteereistä kokonaan, koska palvelujen järjestämisen kustannuksista tulevaisuudessakin vastaavat asukkaiden kotikunnat eivätkä työssäkäyntikunnat. Käynnissä olevat lainsäädäntöhankkeet julkisten palvelujen alueellista järjestämisestä mitä ilmeisimmin tulevat tulevaisuudessa yhä enemmän siirtämään työpaikkoja ns. keskuskaupunkien organisaatioihin ilman, että lähipalvelutarve seuraa em. hallinnollisia muutoksia. Tämä vaikuttaa merkittävästi työpaikkaomavaraisuuteen ja siten perusteettomasti valtionosuuksien jakautumiseen kuntien välillä. Lisäksi on oletettavaa, että varsinkin suurempien asutuskeskittymien välittömän läheisyyden ulkopuolella alhainen työpaikkaomavaraisuus on omiaan vähentämään kunnan tulopohjaa ja lisäämään mm. sosiaalihuollon kustannuksia, jolloin tämä kriteeri toimii valtionosuuksien tarkoituksen vastaisesti.

Ikäryhmien ja sairastavuuden painot

Uudessa valtionosuusmallissa vähennetään vanhempien ikäryhmien painoarvoa kohtuuttomasti. Tämä tulee väistämättä vähentämään myös vanhustenhuoltoon käytettävissä olevia resursseja erityisesti niissä kunnissa, joissa vanhusväestön osuus korostuu. Uudistuksen pohjana olevaa vanhusväestöstä johtuvaa palvelutarvetta ja sen tosiasiallisia (mm. välilliset kustannukset huomioivia) kustannusvaikutuksia ei ole olemassa olevaan tutkimustietoon perustuen selvitetty riittävän laaja-alaisesti, mistä syystä uudistus on ikäryhmäpainotuksen osalta epäonnistunut.

Mikäli vanhusväestön painoarvoa valtionosuuden määräytymisessä kuitenkin vähennetään radikaalilla tavalla esityksen mukaisesti, muodostuu lakisääteisten vanhuspalveluvelvoitteiden täyttäminen monilla alueilla taloudellisesti lähes mahdottomaksi. Tästä syystä uudistuksen toteutuksen johdonmukaisena seurauksena tulisi olla em. järjestämisvelvoitteiden vastaava keventäminen, mikä ei kuitenkaan liene sosiaalisesti kestävä ratkaisu.

Sairastavuuskriteerin osalta valtionosuusuudistusehdotus ei kohtele kannustavasti kuntia, jotka ovat panostaneet terveyden edistämiseen ja joissa sairastavuusindeksi on tästä johtuen hyvällä tasolla. Uudistus vähentää motiivia panostaa ennaltaehkäisevään työhön, joten sairastavuuden painoarvoa suhteessa ikärakenteeseen ei tule nostaa ehdotuksessa tehdylle tasolle.

Muiden kriteerien painot

Edellä todetun mukaisesti työpaikkaomavaraisuudelle ei tule antaa lainkaan painoarvoa.

Siirtymäajan kesto ja porrastus

Mikäli uudistus toteutuisi esityksen mukaisena, menettäisi Someron kaupunki valtionosuuksia nykytasoon verrattuna 275 €/asukas, mikä vastaa n. 10 %:n osuutta kaupungin valtionosuuksista ja noin kahden kunnallisveroprosenttiyksikön tuottoa. Someron kaupungin kaltaisille menettäjiä siirtymäaika on liian lyhyt ja sitä tulisi pidentää esimerkiksi 8 vuoteen siten, että vuotuinen muutos on tasasuuruinen.

Muut lausuntopyynnössä korostetut asiat

Someron kaupungilla ei ole huomautettavaa määräytymisperusteiden laskentaperusteisiin ja verotuloihin perustuvaan valtionosuuksien tasaukseen, mutta määräytymisperusteet on tarkennettava tulevan sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Päätös: Hyväksyttiin.

Tiedoksi: Valtiovarainministeriö